เรื่อง พระกำแพงเชยคางข้างเม็ด 2 จังหวัด

รายละเอียด

เป็นพระพิมพ์แบบเทหล่อแบบครึ่งซีก สัณฐานรูปสี่เหลี่ยมยาว ด้านบนโค้งมน ยอดแหลม ส่วนด้านล่างตัดตรง พุทธลักษณะองค์พระประธานประทับยืน แสดงปางลีลา เหนืออาสนะเส้นตรง 2 ชั้น ภายในซุ้มเรือนแก้ว รอบซุ้มและฐานประดับด้วยเม็ดไข่ปลา พระเกศเป็นมุ่นเมาลี 2 ชั้น บนสุดมีลักษณะคล้ายดอกบัวตูม พระศกเป็น

เม็ดงายาวรีโดยรอบ พระพักตร์เอียงไปด้านซ้าย กลมกลืนกับพระอิริยาบถก้าวย่างพระบาท ปรากฏพระเนตร พระนาสิก และพระโอษฐ์ชัดเจน ลำพระศอไม่เด่นชัด แต่สร้อยพระศอปรากฏชัดเจน พระอังสากว้าง พระอุระอวบอูมล่ำสัน แต่แฝงความอ่อนช้อยงามสง่าในที ลำพระองค์วาดเว้ากลมกลืนอย่างมีทรงและทอดต่อลงมาจนถึงพระบาท เส้นพระอังสะและชายจีวรอ่อนช้อยแลดูไหวพลิ้ว พระกรข้างซ้ายขององค์พระยกพาดเหนือพระอังสา พระกรข้างขวาทอดแอ่นไปตามลำพระองค์ ส่วนด้านหลังเป็นหลังแบนเรียบปรากฏลายผ้าหยาบๆ

เท่าที่พบเห็นมีอยู่ 2 เนื้อ คือ เนื้อชินเงินและเนื้อตะกั่วสนิมแดง แต่ส่วนมากจะเป็นพระเนื้อชินเงิน พิมพ์ที่พบมี 3 พิมพ์ ซึ่งมีพุทธลักษณะเหมือนกัน ต่างกันที่ขนาดขององค์พระ คือ พิมพ์ใหญ่ ขนาดประมาณ 2.2 X 5.6 ซ.ม. พบเห็นน้อยมาก, พิมพ์กลาง ประมาณ 2 X 5 ซ.ม. พบเป็นจำนวนมากกว่าพิมพ์อื่นๆ และเช่าหาเป็นพิมพ์มาตรฐาน และ พิมพ์เล็ก ประมาณ 1.7 X 4.6 ซ.ม.

เนื่องจากเป็นพระพิมพ์ที่พบคนละกรุ ผิวขององค์พระในแต่ละกรุจึงแตกต่างกัน “กรุวัดบรมธาตุและกรุบริเวณทุ่งเศรษฐี” จะมีผิวสนิมตีนกาเป็นสีดำๆ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ “กรุวัดอาวาสน้อยและวัดสี่อิริยาบถ” มักจะมีผิวปรอทหลงเหลืออยู่ ผิวมักจะออกขาวซีดๆ ที่พบเป็นชินแก่ตะกั่ว มีไขขาวและสนิมแดงก็พบบ้างแต่น้อยมาก

พระกำแพงเชยคางข้างเม็ด จังหวัดกำแพงเพชร ค้นพบบริเวณลานทุ่งเศรษฐี กรุวัดบรมธาตุ วัดอาวาสน้อย และวัดสี่อิริยาบท เป็นพระกรุเก่าแก่ที่มีพุทธลักษณะอันอ่อนช้อยงดงาม ลายเส้นต่างๆ มีความประสานกลมกลืนโดยฝีมือสกุลช่างยุคสุโขทัยบริสุทธิ์ ที่เรียก “พระกำแพงเชยคางข้างเม็ด” นั้น มาจากพุทธลักษณะที่พระกรด้านซ้ายยกขึ้นพาดพระอังสาคล้ายการ ‘เชยคาง’ และโดยรอบซุ้มเรือนแก้วขององค์พระจะมีเม็ดไข่ปลาปรากฏอยู่

แต่ละกรุ ผิวขององค์พระในแต่ละกรุจึงแตกต่างกัน “กรุวัดบรมธาตุและกรุบริเวณทุ่งเศรษฐี” จะมีผิวสนิมตีนกาเป็นสีดำๆ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ “กรุวัดอาวาสน้อยและวัดสี่อิริยาบถ” มักจะมีผิวปรอทหลงเหลืออยู่ ผิวมักจะออกขาวซีดๆ ที่พบเป็นชินแก่ตะกั่ว มีไขขาวและสนิมแดงก็พบบ้างแต่น้อยมาก

พระกำแพงเชยคางข้างเม็ด จ.สุพรรณบุรี ค้นพบที่กรุวัดชุมนุมสงฆ์ กรุใหญ่กรุหนึ่งเมืองสุพรรณ ในคราวเปิดกรุอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2504 สันนิษฐานว่าเป็นพระสมัยอยุธยาตอนต้น ในราวปี พ.ศ.1967 ลักษณะพิมพ์ทรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านบนเรียวแหลม ยกขอบเป็นเส้นลวดนูน 2 ชั้น คล้ายซุ้มเรือนแก้ว มีเส้นขีดคล้ายลายกนกโดยรอบ พุทธลักษณะองค์พระประธานประทับยืน แสดงปางลีลา บนฐานบัว 2 ชั้น พระเกศจิ่ม แหลม และยาวจดเส้นซุ้ม เส้นไรพระศกเป็นเส้นนูนชัดเจน พระพักตร์รูปไข่ ส่วนล่างค่อนข้างแหลม ปรากฏพระเนตร พระนาสิก และพระโอษฐ์ โดยเฉพาะพระเนตรนูนเด่นคล้ายตาตั๊กแตน พระเศียรเอนไปด้านซ้ายเล็กน้อย พระอังสาด้านขวาขององค์พระยกขึ้นเล็กน้อย และมีการแอ่นเอนของพระวรกาย แสดงความสมดุลและกลมกลืนได้อย่างสละสลวย พระกรด้านซ้ายจะยกขึ้นแนบพระอุระ การวาดลำพระกรทั้ง 2 ข้างอ่อนช้อยและเน้นเส้นลึกชัด ส่วนชายจีวรเส้นจะแผ่วบาง นับเป็นพระที่มีพุทธศิลป์ที่อ่อนช้อยงดงามแสดงถึงศิลปะบริสุทธิ์อันเป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างแท้จริง

The Office of Academic Resource Information And Technology

ที่เรียกขานในชื่อ ‘พระกำแพงเชยคางข้างเม็ด’ เช่นเดียวกับที่จังหวัดกำแพงเพชร ก็เนื่องจากมีพุทธลักษณะคล้ายคลึงกัน จะต่างกันตรง ‘การเชยคาง’ พระกรด้านซ้ายจะยกขึ้นแนบพระอุระ ยกขอบเป็นเส้นลวดนูน 2 ชั้น คล้ายซุ้มเรือนแก้ว และมีเส้นขีดคล้ายลายกนกโดยรอบ และขนาดขององค์พระค่อนข้างเขื่องกว่า คือ ประมาณ 2 .5 X 8 ซ.ม.

เท่าที่พบมีเพียงเนื้อเดียว เป็นพระเนื้อชินเงินซึ่งออกจะแก่เงิน เนื้อองค์พระจึงแข็งกว่าพระพิมพ์เนื้อชินของกรุวัดพระศรีรัตนมหาธาตุซึ่งแก่ตะกั่ว ดังนั้นจุดสำคัญในการพิจารณาคือ “ความเก่า” พระเนื้อชินที่บรรจุในกรุเป็นเวลาเนิ่นนานเกือบ 600 ปี ต้องพิจารณาคราบกรุ สนิมไข รอยร้าวและรอยระเบิดให้ดีๆ ครับผม

คำสำคัญ : พระเครื่อง

ที่มา : http://www.arjanram.com/relic_detail.php?g=2&id=125

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2019-08-15

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1165&code_db=610005&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology